Категорія справи № **824/36/25: Цивільні справи (з 01.01.2019); Справи окремого провадження; Справи про визнання та надання дозволу на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, з них:.**
Надіслано судом: **не визначено.** Зареєстровано: **12.11.2025.** Забезпечено надання загального доступу: **13.11.2025.**
Дата набрання законної сили: **06.11.2025**
Номер судового провадження: **61-10715ав25**

Верховний
Суд

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

06 листопада 2025 року

м. Київ

справа № 824/36/25

провадження № 61-10715ав25

Верховний Суд у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду: Петрова Є. В. (суддя-доповідач), Грушицького А. І., Каларашa А. А.,

за участю секретаря судового засідання - Тримайло В. М.,

за участю:

представника Компанії «Nordwind Trade SA» - адвоката Гринька Кирила Вікторовича,

представника Акціонерного товариства «Транснаціональна фінансово-промислова нафтова компанія «Укртатнафта» - адвоката Демиденка Володимира Анатолійовича,

учасники справи:

заявник (стягувач) - Акціонерне товариство «Транснаціональна фінансово-промислова нафтова компанія «Укртатнафта»

заінтересована особа (боржник) - Компанія «Nordwind Trade SA»,

розглянув у відкритому судовому засіданні у приміщенні Верховного Суду (м. Київ, проспект Повітряних Сил, 28) апеляційну скаргу Компанії «Nordwind Trade SA» на ухвалу Київського апеляційного суду від 14 липня 2025 року в складі судді Кашперської Т. Ц. у справі за заявою Акціонерного товариства «Транснаціональна фінансово-промислова нафтова компанія «Укртатнафта» про визнання та надання дозволу на виконання рішення Лондонського Міжнародного Арбітражного Суду від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923 за позовом Акціонерного товариства «Транснаціональна фінансово-промислова нафтова компанія «Укртатнафта» до Компанії «Nordwind Trade SA» про стягнення коштів,

ВСТАНОВИВ:

ОПИСОВА ЧАСТИНА

Короткий зміст вимог заяви

У березні 2025 року Акціонерне товариство «Транснаціональна фінансово-промислова нафтова компанія «Укртатнафта» (далі - АТ «Укртатнафта») звернулося до суду з заявою про визнання та надання дозволу на виконання на території України рішення Лондонського Міжнародного Арбітражного Суду (далі - ЛМАС) від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923 за позовом АТ «Укртатнафта» до Компанії «Nordwind Trade SA» про стягнення коштів, у якій просило визнати та надати дозвіл на виконання на території України зазначеного рішення, а також видати виконавчий лист на примусове виконання рішення, покласти на боржника судові витрати.

Заяву обгрунтовувало тим, що ЛМАС рішенням від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923 позов АТ «Укртатнафта» щодо присудження 20 000 000,13 дол. США за контрактом № 327695 задовольнив та зобов`язав Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити цю суму позивачу; позов АТ «Укртатнафта» щодо компенсації у розмірі 28 237 500,00 дол. США та 10 015 460,66 євро за контрактом № 2206 задовольнив та зобов`язав Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити цю суму позивачу; позов АТ «Укртатнафта» щодо присудження 33 375 000,00 дол. США за контрактом № 2207 задовольнив та зобов`язав Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити цю суму позивачу; позов АТ «Укртатнафта» щодо застосування ставки 0,3 % згідно з контрактом № 327695 задовольнив та зобов`язав Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити 6 480 000,042 дол. США позивачу; позов АТ «Укртатнафта» щодо застосування ставки 0,3 % згідно з контрактом № 2206 задовольнив та зобов`язав Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити 8 217 112,5 дол. США та 2 914 499,05 євро позивачу; позов АТ «Укртатнафта» щодо застосування ставки 0,3 % згідно з контрактом № 2207 задовольнив та зобов`язав Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити позивачу 9 511 875,00 дол. США; зобов`язав Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити АТ «Укртатнафта» 8 940 669,40 дол. США та 1 092 429,27 євро як відсотки до прийняття рішення; зобов`язав Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити АТ «Укртатнафта» 388 256,00 євро судових витрат, понесених позивачем у цьому арбітражі; зобов`язав сплатити позивачу 70 670,04 фунтів стерлінгів за арбітражні витрати; повідомив, що, якщо суми, зазначені в пунктах (a)-(i) цього рішення, не будуть сплачені АТ «Укртатнафта» до дати, яка настає через тридцять днів після дати цього остаточного рішення, після присудження нараховуватимуться прості відсотки за ставкою 6,18 % на ці суми до дня повної сплати.

Заявник зазначав, що Компанія «Nordwind Trade SA» є компанією, яка зареєстрована згідно з законодавством Швейцарії та відповідно до витягу з торгового реєстру Женеви має ідентифікаційний № IDE CHE-384.293.045. На території України розташоване майно Компанії «Nordwind Trade SA», що підтверджується постановами Верховного Суду від 23 лютого 2023 року в справі № 824/151/22, від 09

лютого 2023 року в справі № 824/150/22, відповідно до яких боржник Компанія «Nordwind Trade SA» згідно з рішенням Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України (далі - МКАС при ТПП України) від 10 квітня 2024 року в справі № 476/2023 має право вимоги до заявника АТ «Укртатнафта» щодо стягнення грошових коштів у розмірі 10 032 319,60 дол. США та 1 514,00 грн, яке, у свою чергу, є майновим правом, що передбачає набуття в майбутньому реального майна на території України.

У зв`язку з чим заявник просив задовольнити його заяву про визнання та надання дозволу на виконання на території України рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923.

Короткий зміст ухвали апеляційного суду як суду першої інстанції

Київський апеляційний суд ухвалою від 14 липня 2025 року заяву АТ «Укртатнафта» задовольнив.

Визнав і надав дозвіл на виконання рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923, яким:

a) позов АТ «Укртатнафта» щодо присудження 20 000 000,13 дол. США за контрактом № 327695 задоволено та зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити цю суму позивачу;

b) позов АТ «Укртатнафта» щодо компенсації у розмірі 28 237 500,00 дол. США та 10 015 460,66 євро за контрактом № 2206 задоволено та зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити цю суму позивачу;

c) позов АТ «Укртатнафта» щодо присудження 33 375 000,00 дол. США за контрактом № 2207 задоволено та зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити цю суму позивачу;

d) позов АТ «Укртатнафта» щодо застосування ставки 0,3 % згідно з контрактом № 327695 задоволено та зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити 6 480 000,042 дол. США позивачу;

e) позов АТ «Укртатнафта» щодо застосування ставки 0,3 % згідно з контрактом № 2206 задоволено та зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити 8 217 112,5 дол. США та 2 914 499,05 євро позивачу;

f) позов АТ «Укртатнафта» щодо застосування ставки 0,3 % згідно з контрактом № 2207 задоволено та зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити позивачу 9 511 875,00 дол. США;

g) зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити АТ «Укртатнафта» 8 940 669,40 дол. США та 1 092 429,27 євро як відсотки до ухвалення рішення;

h) зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити АТ «Укртатнафта» 388 256,00 євро судових витрат, понесених позивачем у цьому арбітражі;

i) зобов`язано сплатити АТ «Укртатнафта» 70 670,04 фунтів стерлінгів за арбітражні витрати;

повідомлено, що якщо суми, зазначені в пунктах (a)-(i) цього рішення, не будуть сплачені АТ «Укртатнафта» до дати, яка настає через тридцять днів після дати цього остаточного рішення, після присудження нараховуватимуться прості відсотки за ставкою 6,18 % на ці суми до дня повної сплати.

Стягнув з Компанії «Nordwind Trade SA» на користь АТ «Укртатнафта» судовий збір у розмірі 1 514,00 грн.

Видав виконавчий лист АТ «Укртатнафта» на примусове виконання рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року в справі № 235923.

Задовольняючи заяву АТ «Укртатнафта», суд апеляційної інстанції керувався тим, що арбітражна угода не визнана недійсною, боржник був належним чином повідомлений про призначення арбітра та про арбітражний розгляд, рішення не суперечить арбітражній угоді, склад міжнародного комерційного арбітражу та арбітражна процедура відповідали угоді між сторонами, рішення стало обов`язковим для сторін, не було скасовано та його виконання не зупинено судом. Крім цього, суд урахував, що Київський апеляційний суд ухвалою від 03 жовтня 2024 року в справі № 824/69/24 задоволено заяву Компанії «Nordwind Trade SA» про визнання та надання дозволу на виконання рішення МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року у справі № 76/2023 про стягнення з АТ «Укртатнафта» на користь Компанії «Nordwind Trade SA» 10 032 319,60 дол. США. Таким чином, право вимоги Компанії «Nordwind Trade SA» щодо стягнення з АТ «Укртатнафта» грошових коштів у розмірі 10 032 919,60 дол. США за рішенням МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року у справі № 476/2023 належить до майнових прав, тобто є майном Компанії «Nordwind Trade SA» на території України.

Суд відхилив доводи Компанії «Nordwind Trade SA» про те, що наказом Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України від 23 березня 2023 року № 51 АТ «Укртатнафта» було включено до Переліку підприємств, які є боржниками у виконавчих провадженнях, вчинення виконавчих дій за якими зупиняється у період воєнного стану, зазначивши про те, що зупинення вчинення виконавчих дій не звільняє боржника від обов`язку виконання судового рішення, а лише відтерміновує його на період воєнного стану в Україні.

Також суд не встановив, що визнання та виконання цього арбітражного рішення суперечить публічному порядку. У зв`язку з чим суд дійшов висновку, що підстав для відмови у визнанні та наданні дозволу на виконання рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923 за позовом АТ «Укртатнафта» до Компанії «Nordwind Trade SA» про стягнення коштів немає.

Оскільки суд дійшов висновку про задоволення заяви АТ «Укртатнафта» про визнання та надання дозволу на виконання рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року, то суд вважав, що наявні підстави для задоволення вимог товариства щодо видання виконавчого листа на примусове виконання зазначеного рішення.

Короткий зміст вимог та доводів апеляційної скарги

Не погоджуючись із вказаною ухвалою, 18 серпня 2025 року адвокат Компанії «Nordwind Trade SA» Гринько К. В. через систему «Електронний суд» подав до Верховного Суду апеляційну скаргу, в якій просить скасувати ухвалу Київського апеляційного суду від 14 липня 2025 року та ухвалити нове рішення, яким відмовити у задоволенні заяви АТ «Укртатнафта».

Заявник не погоджується з висновками суду першої інстанції про задоволення заяви АТ «Укртатнафта», зазначає, що суд неправильно застосував норми матеріального права та порушив норми процесуального права.

На обґрунтування апеляційної скарги заявник зазначає, що Компанія «Nordwind Trade SA» зареєстрована у Швейцарії та не має свого місцезнаходження на території України. Тому помилковими є висновки суду про те, що майнове право Компанії «Nordwind Trade SA» є майном, яке розташоване на території України. Звертає увагу на те, що право вимоги не є об`єктом матеріального світу та не може мати місцезнаходження на певній території, враховуючи відсутність будь-якої фізичної форми існування. Натомість право вимоги може визнаватися за певною особою і є обумовленою законом або договором можливістю визначеної особи вимагати виконання зобов`язань, що свідчить про те, що право вимоги Компанії «Nordwind Trade SA» про стягнення з АТ «Укртатнафта» грошових коштів у розмірі 10 032 919,60 дол. США за рішенням МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року у справі № 476/2023 дійсно належить до майнових прав та є майном Компанії «Nordwind Trade SA», однак не має свого місцезнаходження в Україні.

Також зазначає про помилковість посилання АТ «Укртатнафта» та суду на висновки Верховного Суду, викладені у постановах від 23 лютого 2023 року у справі № 824/151/22 та від 09 лютого 2023 року у справі № 824/150/22, оскільки у зазначених висновках немає норм, які визначають місцезнаходження права вимоги за місцем перебування боржника, що виключає наявність правового висновку, який є обов`язковим для застосування. Тому відсутність майна Компанії «Nordwind Trade SA» на території України виключає визнання та надання дозволу на виконання рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923 в Україні.

Крім того, звертає увагу на те, що стверджуване заявником майно, яке належить Компанії «Nordwind Trade SA» на території України, є правом грошової вимоги до АТ «Укртатнафта», яке, у свою чергу, є підприємством оборонно-промислового комплексу та, відповідно до пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження», вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях, пов`язаних з виконанням рішень, боржниками за якими є підприємства оборонно-промислового комплексу, визначені в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, зупиняється у період дії воєнного стану. У зв`язку з чим Компанія «Nordwind Trade SA» не може задовольнити своє право вимоги за рішенням МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року в справі № 476/2023 за рахунок коштів чи майна АТ «Укртатнафта». Відсутність реальної та практичної можливості отримати задоволення грошових вимог під час примусового виконання рішення арбітражного суду свідчить про фактичну відсутність будь-якого майна Компанії «Nordwind Trade SA» на території України.

У зв`язку з чим помилковим є висновок суду, що відтермінування можливості виконання рішення арбітражного суду на період воєнного стану в Україні не змінює обставин того, що Компанія «Nordwind Trade SA» не має жодного активу на території України, за рахунок якого можливе задоволення вимог АТ «Укртатнафта».

Також суд звертає увагу на те, що суд не взяв до уваги доводи Компанії «Nordwind Trade SA» щодо дотримання арбітражним судом вимог щодо пропорційності, розумності та справедливості, оскільки зазначений арбітражним судом розмір відсотків перевищує розмір аналогічних відсотків за валютними депозитами в Україні та процентами річних, які застосовуються до боржника у разі прострочення грошового зобов`язання за статтею 625 ЦК України. Тому, враховуючи відсутність обмежень щодо розміру процентів, які можуть бути нараховані за рішенням ЛМАС від 18 жовтня 2024 у справі № 235923, визнання та надання дозволу на виконання останнього може призвести до покладення на Компанію «Nordwind Trade SA» надмірних фінансових зобов`язань, які неспівмірні з розміром основного зобов`язання.

З огляду на те, що визнання та надання дозволу на виконання рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923 у частині застосування необґрунтовано високої ставки процентів досудової та після судової винагороди не відповідатиме принципам розумності, справедливості та пропорційності, матиме ознаки втручання у право власності Компанії «Nordwind Trade SA», то визнання та надання дозволу на виконання зазначеного рішення порушуватиме публічний порядок України.

Щодо наявності зустрічних грошових вимог Компанії «Nordwind Trade SA» до АТ «Укртатнафта» як обставин, що виключають можливість визнання та надання дозволу на виконання рішення арбітражного суду, заявник зазначав, що на користь Компанії «Nordwind Trade SA» арбітражні суди ухвалили рішення, якими вирішено стягнути заборгованість АТ «Укртатнафта», а саме рішення МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року у справі № 476/2023, рішення ЛМАС від 16 грудня 2024 року у справі № 235990, рішення Швейцарського арбітражного центру від 30 квітня 2025 року у справі № 300704/2024. Про наявні вимоги до АТ «Укртатнафта» та необхідність їх зустрічного зарахування Компанія «Nordwind Trade SA» зазначала під час арбітражного провадження у ЛМАС у справі № 235923, однак на час прийняття рішення суд не вважав можливим здійснити зустрічне зарахування однорідних вимог АТ «Укртатнафта» та Компанії «Nordwind Trade SA» у зв`язку з тим, що суми заборгованостей не були узгоджені, спори перебували на розгляді арбітражних судів, а також вимоги за рішенням МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року у справі № 476/2023 не пов`язані з первісно заявленими вимогами АТ «Укртатнафта».

Компанія «Nordwind Trade SA» наголошувала, що грошові вимоги до АТ «Укртатнафта», які випливають із зобов`язань за контрактами від 16 грудня 2019 року № 1325/14/2118, від 27 січня 2022 року № 2201/CO, від 24 лютого 2022 року № 92/14/2118 та № 93/14/2118 підтверджуються рішеннями:

- МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року у справі № 476/2023 про стягнення 10 000 000,00 дол. США та арбітражних витрат на суму 32 319,60 дол. США;

- ЛМАС від 16 грудня 2024 року у справі № 235990 про стягнення 13 322 723,96 дол. США та відсотків;

- Швейцарського арбітражного центру від 30 квітня 2025 року у справі № 300704/2024 про стягнення 92 655 189,92 дол. США та відсотків.

Відповідно, вимоги є безспірними, узгодженими, однорідними грошовими, а також зустрічними, отже перешкод для здійснення зарахування таких вимог немає.

Посилання суду на відсутність необхідного критерію зустрічності вимог через те, що такі грошові вимоги задоволені не у межах одного судового рішення, а рішеннями різних судових установ та у різних справах, не ґрунтується на жодній нормі цивільного права.

Обставини їх узгодження внаслідок розгляду спорів арбітражними судами у різних справах не змінюють природи наявних зобов`язань, які полягають в існуванні права грошової вимоги АТ «Укртатнафта» до Компанії «Nordwind Trade SA» та Компанії «Nordwind Trade SA» до АТ «Укртатнафта».

Також звертає увагу на помилковість висновку суду про те, що припинення зобов`язань зарахування зустрічних однорідних вимог за заявами Компанії «Nordwind Trade SA» не допускається відповідно до вимог Закону України «Про критичну інфраструктуру». Зазначає,

що суд не врахував, що припинення зобов`язань між АТ «Укртатнафта» та Компанією «Nordwind Trade SA» за контрактами має здійснюватися за правом Англії та Уельсу та правом Швейцарії, а також те, що обмеження, запроваджені Законом України «Про критичну інфраструктуру», виникли після укладення контрактів між сторонами.

Доводи особи, яка подала відзив на апеляційну скаргу

У вересні 2025 року АТ «Укртатнафта» подало до Верховного Суду відзив на апеляційну скаргу, в якому просить залишити апеляційну скаргу без задоволення, а ухвалу Київського апеляційного суду від 14 липня 2025 року - без змін. Звертає увагу на безпідставність доводів апеляційної скарги та правомірність висновків суду першої інстанції. Зазначає, що, враховуючи положення національного законодавства, висновки Конституційного Суду України, висловлені в Рішенні від 22 червня 2022 року № 6-р(II)/2022 у справі № 188/2020(455/20), право вимоги Компанії «Nordwind Trade SA» щодо стягнення з АТ «Укртатнафта» грошових коштів у розмірі 10 032 319,60 дол. США за рішенням МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року у справі № 476/2023 належить до майнових прав, тобто є майном Компанії «Nordwind Trade SA» на території України.

Провадження у суді апеляційної інстанції

Верховний Суд ухвалою від 25 серпня 2025 року відкрив апеляційне провадження у цій справі та витребував її матеріали із Київського апеляційного суду. Надіслав іншим учасникам справи копії апеляційної скарги та доданих до неї документів, роз`яснив їм право подати відзив на апеляційну скаргу.

У вересні 2025 року витребувана справа надійшла до Верховного Суду.

Ухвалою від 03 жовтня 2025 року Верховний Суд призначив справу до судового розгляду.

Позиція осіб, які брали участь у розгляді справи

Представник Компанії «Nordwind Trade SA» адвокат Гринько К. В. підтримав апеляційну скаргу, просив її задовольнити.

Представник АТ «Транснаціональна фінансово-промислова нафтова компанія «Укртатнафта» адвокат Демиденко В. А. просив апеляційну скаргу залишити без задоволення.

Фактичні обставини справи, встановлені судом першої інстанції

АТ «Укртатнафта» та Компанія «Nordwind Trade SA» уклали контракт від 17 лютого 2022 року № 327695/210932-Con, контракт від 01 березня 2022 року № 2206/CO/NW-UTN та контракт від 03 березня 2022 року № 2207/CO/NW-UTN, якими передбачено, що Компанія «Nordwind Trade SA» здійснюватиме постачання товару - сирої нафти Azeri Light.

Зазначені договори містять усі необхідні істотні умови, у тому числі визначення арбітражної установи, підстави передання спору на арбітраж, порядок розгляду справи, місце та мову проведення арбітражного розгляду.

Згідно з пунктом 12 контракту № 327695/210932-Con цей контракт (і пропозиція продавця) управляються, тлумачаться щодо всіх питань відповідно до законів Англії та Уельсу, але без посилання на будь-які правові колізії. Будь-який спір, що виникає з цього контракту, повинен бути переданий і вирішуватися в арбітражному суді відповідно до правил ЛМАС, чинні правила якого вважаються невід`ємною частиною цього контракту. Місцем проведення арбітражного розгляду є Лондон і мова має бути англійська. Буде призначено три арбітри, один буде призначений кожною зі сторін, а третій двома призначеними таким чином арбітрами. Ніщо в цьому розділі не повинно перешкоджати жодній зі сторін розпочати судовий розгляд у будь-якій іншій юрисдикції з метою убезпечити або додатково полегшити чи посилити забезпечення дотримання будь-якого наказу чи рішення. Конвенція ООН про міжнародні продажі товарів (1980) не застосовна.

Відповідно до пункту 12 контрактів № 2206/CO/NW-UTN та № 2207/CO/NW-UTN будь-які спори, суперечки або претензії, що виникають з цього контракту або у зв`язку з ним, повинні вирішуватися шляхом переговорів, якщо сторони не можуть вирішити спори шляхом переговорів, тоді будь-які спори, суперечки або претензії, що виникають з цього контракту або у зв`язку з ним, потрібно передавати до арбітражного суду у Лондоні (LCIA). Арбітраж здійснюється та спір вирішується відповідно до регламентів LCIA. Цей договір має регулюватися та тлумачитися згідно з англійським законодавством.

У зв`язку з неповерненням попередньої оплати за вказаними контрактами АТ «Укртатнафта» звернулося до ЛМАС, рішенням якого у складі арбітражних суддів Філіппа Чарльз, Джеймс М. Терпер КС, Люсі Грінвуд від 18 жовтня 2024 року у справі № 253923 встановлено, ухвалено та присуджено таке:

a) позов АТ «Укртатнафта» щодо присудження 20 000 000,13 дол. США за контрактом № 327695 задоволено та зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити цю суму позивачу;

b) позов АТ «Укртатнафта» щодо компенсації у розмірі 28 237 500,00 дол. США та 10 015 460,66 євро за контрактом № 2206 задоволено та зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити цю суму позивачу;

c) позов АТ «Укртатнафта» щодо присудження 33 375 000,00 дол. США за контрактом № 2207 задоволено та зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити цю суму позивачу;

d) позов АТ «Укртатнафта» щодо застосування ставки 0,3 % згідно з контрактом № 327695 задоволено та зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити 6 480 000,042 дол. США позивачу;

e) позов АТ «Укртатнафта» щодо застосування ставки 0,3 % згідно з контрактом № 2206 задоволено та зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити 8 217 112,5 дол. США та 2 914 499,05 євро позивачу;

f) позов АТ «Укртатнафта» щодо застосування ставки 0,3 % згідно з контрактом № 2207 задоволено та зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити позивачу 9 511 875,00 дол. США;

g) зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити АТ «Укртатнафта» 8 940 669,40 дол. США та 1 092 429,27 євро як відсотки до ухвалення рішення;

h) зобов`язано Компанію «Nordwind Trade SA» сплатити АТ «Укртатнафта» 388 256,00 євро судових витрат, понесених позивачем у цьому арбітражі;

і) зобов`язано сплатити АТ «Укртатнафта» 70 670,04 фунтів стерлінгів за арбітражні витрати;

повідомлено, що якщо суми, зазначені в рішенні в пунктах (а)-(і), не будуть сплачені АТ «Укртатнафта» до дати, яка настає через тридцять днів після дати цього остаточного рішення, після присудження нараховуватимуться прості відсотки за ставкою 6,18 % на ці суми до дня повної сплати.

Суд першої інстанції під час розгляду цієї справи установив, що арбітражна угода не визнана недійсною; сторін було належним чином повідомлено про призначення арбітрів та про арбітражний розгляд; рішення не суперечить арбітражній угоді; склад міжнародного комерційного арбітражу та арбітражна процедура відповідали угоді між сторонами; рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 253923 не скасовано та його виконання не зупинено судом.

Позиція Верховного Суду як суду апеляційної інстанції, застосовані норми права та мотиви, якими керується суд під час прийняття постанови

Однією з основних засад судочинства є забезпечення права особи на апеляційний перегляд справи (пункт 8 статті 129 Конституції України).

За вимогами частини другої статті 24, частини другої статті 351 ЦПК України Верховний Суд переглядає в апеляційному порядку судові рішення апеляційних судів, ухвалені ними як судами першої інстанції.

Відповідно до частини першої статті 367 ЦПК України суд апеляційної інстанції переглядає справу за наявними в ній і додатково поданими доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів та вимог апеляційної скарг.

Заслухавши доповідь судді-доповідача та пояснення учасників справи, перевіривши доводи апеляційної скарги та наявні у справі матеріали, колегія суддів дійшла таких висновків.

Правовідносини щодо визнання та виконання рішень міжнародних комерційних арбітражів в Україні урегульовані статтею V Нью-Йоркської конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень від 10 червня 1958 року (далі - Нью-Йоркська конвенція), статтею 36 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», положеннями розділу IX ЦПК України.

Згідно з частиною першою статті 482 ЦПК України надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо місце арбітражу знаходиться на території України, здійснюється судом у порядку, встановленому цією главою 3 розділу IX ЦПК України, та з особливостями, передбаченими цією статтею.

Відповідно до частини першої статті 474 ЦПК України рішення міжнародного комерційного арбітражу (якщо його місце знаходиться за межами України), незалежно від того, в якій країні воно було прийнято, визнається та виконується в Україні, якщо їх визнання та виконання передбачено міжнародним договором, згода на обов`язковість якого надана Верховною Радою України, або за принципом взаємності.

У разі якщо визнання та виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу залежить від принципу взаємності, вважається, що він існує, оскільки не доведено інше.

Згідно з частинами першою, другою, третьою статті 475 ЦПК України питання визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу розглядається судом за заявою стягувача відповідно до цієї глави, якщо боржник має місце проживання (перебування) або місцезнаходження на території України. Якщо боржник не має місця проживання (перебування) або місцезнаходження на території України, або його місце проживання (перебування) чи місцезнаходження невідоме, питання про надання дозволу на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу розглядається судом, якщо на території України знаходиться майно боржника. Заява про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу подається до апеляційного суду, юрисдикція якого поширюється на місто Київ, протягом трьох років з дня прийняття рішення міжнародним комерційним арбітражем.

Форма, зміст заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, документи, що до неї додаються, визначені статтею 476 ЦПК України.

Визнання та виконання арбітражних рішень передбачено Нью-Йоркською конвенцією, відповідно до статті III якої кожна договірна держава визнає арбітражні рішення як обов`язкові і приводить їх до виконання згідно з процесуальними нормами тієї території, де запитується визнання і приведення у виконання цих рішень, на умовах, викладених у наведених нижче статтях. До визнання і приведення у виконання арбітражних рішень, до яких застосовується ця Конвенція, не повинні застосовуватися істотно більш обтяжливі умови або більш високі мита або збори, ніж ті, які існують для визнання і приведення у виконання внутрішніх рішень.

До міжнародного комерційного арбітражу, якщо місце арбітражу знаходиться на території України, застосовується Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

Відповідно до статті 1 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» до міжнародного комерційного арбітражу можуть за угодою сторін передаватися: спори з договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зав`язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін знаходиться за кордоном, а також спори підприємств з іноземними інвестиціями і міжнародних об`єднань та організацій, створених на території України, між собою, спори між їх учасниками, а так само їх спори з іншими суб`єктами права України.

Згідно з частиною першою статті 35 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» арбітражне рішення, незалежно від того, в якій країні воно було прийнято, визнається обов`язковими і під час подання до компетентного суду письмового клопотання виконується з урахуванням положень цієї статті та статті 36 цього Закону, яка містить підстави для відмови у визнанні або у виконанні арбітражного рішення.

Відповідно до статті V Нью-Йоркської конвенції, статті 478 ЦПК України та статті 36 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» суд відмовляє у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, якщо: 1) на прохання сторони, проти якої воно спрямоване, якщо ця сторона подасть суду доказ того, що: а) одна із сторін в арбітражній угоді була якоюсь мірою недієздатною; або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки, - за законом держави, де рішення було винесено; або б) сторону, проти якої винесено рішення, не було належним чином сповіщено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або в) рішення винесено щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою, або такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди; проте якщо постанови з питань, охоплених арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, які не охоплюються такою угодою, то та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що охоплені арбітражною угодою, може бути визнана і виконана; або г) склад міжнародного комерційного арбітражу або арбітражна процедура не відповідали угоді між сторонами або, за відсутності такої, не відповідали закону тієї держави, де мав місце арбітраж; або ґ) рішення ще не стало обов`язковим для сторін, або було скасовано, або його виконання зупинено судом держави, в якій або згідно із законом якої воно було прийнято; або 2) якщо суд визнає, що: а) відповідно до закону спір, з огляду на його предмет, не може бути переданий на вирішення міжнародного комерційного арбітражу; або б) визнання та виконання цього арбітражного рішення суперечить публічному порядку України.

Тягар доведення наявності підстав для відмови у визнанні і виконанні арбітражного рішення покладається на сторону, яка заперечує проти заяви стягувача.

Вирішуючи питання про визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу, суд не може оцінювати його правильність по суті чи вносити будь-які зміни до його змісту, а перевіряє лише дотримання строків звернення з клопотанням, дотримання вимог процесуального закону щодо його форми і змісту та наявність обставин, які можуть бути підставою для відмови в задоволенні заяви.

Подібні висновки викладені у постановах Верховного Суду від 18 липня 2024 року в справі № 824/143/23 (провадження № 61-6879ав24), від 26 липня 2023 року в справі № 824/123/22 (провадження № 61-7927ав23) та ін.

Відповідно до частини третьої статті 482 ЦПК України до постановлення ухвали по суті поданої заяви про надання дозволу на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу будь-яка сторона арбітражного розгляду в установлені законом порядку та строки має право звернутися до суду із заявою про скасування цього ж рішення та просити розглянути його спільно із заявою про надання дозволу на виконання цього рішення в одному провадженні.

Суд установив, що між АТ «Укртатнафта» та Компанією «Nordwind Trade SA» укладено контракт від 17 лютого 2022 року № 327695/210932-Con, контракт від 01 березня 2022 року № 2206/CO/NW-UTN та контракт від 03 березня 2022 року № 2207/CO/NW-UTN, відповідно до яких Компанія «Nordwind Trade SA» взяла на себе зобов`язання здійснити АТ «Укртатнафта» постачання сирої нафти Azeri Light.

Згідно з пунктом 12 контракту № 327695/210932-Con цей контракт (і пропозиція продавця) управляються, тлумачиться щодо всіх питань відповідно до законів Англії та Уельсу, але без посилання на будь-які правові колізії. Будь-який спір, що виникає з цього контракту, повинен бути переданий і вирішуватися в арбітражному суді відповідно до правил ЛМАС, чинні правила якого вважаються невід`ємною частиною цього контракту. Місцем проведення арбітражного розгляду є Лондон і мова має бути англійська. Буде призначено три арбітри, один буде призначений кожною зі сторін, а третій двома призначеними таким чином арбітрами. Ніщо в цьому розділі не повинно перешкоджати жодній зі сторін розпочати судових розгляд у будь-якій іншій юрисдикції з метою убезпечити або додатково полегшити чи посилити забезпечення дотримання будь-якого наказу чи рішення. Конвенція ООН про міжнародні продажі товарів (1980) не застосовна.

Відповідно до пункту 12 контрактів № 2206/CO/NW-UTN та № 2207/CO/NW-UTN будь-які спори, суперечки або претензії, що виникають з цього контракту або у зв`язку з ним, повинні вирішуватися шляхом переговорів, якщо сторони не можуть вирішити спори шляхом переговорів, тоді будь-які спори, суперечки або претензії, що виникають з цього контракту або у зв`язку з ним, потрібно передавати до арбітражного суду у Лондоні (LCIA). Арбітраж здійснюється та спір вирішується відповідно до регламентів LCIA. Цей договір має регулюватися та тлумачитися згідно з англійським законодавством.

Вказані договори містять усі необхідні істотні умови, у тому числі визначення арбітражної установи, підстави передання спору на арбітраж, порядок розгляду справи, місце та мову проведення арбітражного розгляду.

Встановлено, що арбітражна угода не визнана недійсною; сторони були належним чином повідомлені про призначення арбітрів та про арбітражний розгляд; рішення не суперечить арбітражній угоді; склад міжнародного комерційного арбітражу та арбітражна процедура відповідали угоді між сторонами; рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 253923 не скасовано та його виконання не зупинено судом. Крім того, відповідно до зазначеного рішення під час розгляду справи арбітражним судом брали участь представники обох сторін.

Звертаючись до Київського апеляційного суду, АТ «Укртатнафта» на обґрунтування підсудності суду України заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу посилалося на наявність у боржника Компанії «Nordwind Trade SA» права вимоги щодо стягнення з АТ «Укртатнафта» грошових коштів у розмірі 10 032 319,60 дол. США.

Київський апеляційний суд дійшов обґрунтованого висновку про підсудність національному суду України розглядуваної заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного арбітражу.

Колегія суддів Верховного Суду погоджується з такими висновками суду з огляду на таке.

Відповідно до статті 177 ЦК України об`єктами цивільних прав є речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага.

Згідно зі статтею 190 ЦК України майном як особливим об`єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов`язки. Майнові права є неспоживною річчю. Майнові права визнаються речовими правами.

Об`єктами права власності здатні виступати не всі майнові права, а лише такі, що наділені певними ознаками: входять до складу майна особи, передбачають набуття реального майна (речей, грошей) у власність у майбутньому; щодо них особа (правоволоділець) наділена майново-розпорядчою самостійністю - має право розпоряджатися ними.

Об`єктом права власності може бути майнове право, яке є зобов`язальним і в майбутньому трансформується у реальне благо (річ), зокрема право грошової вимоги.

Судова практика стосовно здатності майнових прав бути об`єктами цивільних прав є незмінною.

Велика Палата Верховного Суду у постанові від 20 березня 2019 року у справі № 761/20612/15-ц (провадження № 14-39цс19) дійшла висновку, що майнові права є речовим правом (стаття 190 ЦК України) і захист майнового права здійснюється на загальних підставах цивільного законодавства.

Концепція «майна» у розумінні статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) має автономне значення, тобто не обмежується власністю на матеріальні речі та не залежить від формальної класифікації у внутрішньому праві: певні інші права та інтереси, що становлять активи, також можуть вважатися «правом власності», а отже і «майном» (пункт 98 рішення Європейського суду з прав людини (далі - ЄСПЛ) щодо прийнятності заяви у справі «Броньовські проти Польщі», заява № 31443/96; пункт 22 рішення ЄСПЛ від 10 березня 2011 року у справі «Сук проти України», заява № 10972/05; пункт 74 рішення ЄСПЛ «Фон Мальтцан та інші проти Німеччини» від 02 березня 2005 року, заяви № 71916/01, № 71917/01 та № 10260/02).

У контексті статті 1 Першого протоколу до Конвенції об`єктами права власності можуть бути, зокрема, «легітимні очікування» та «майнові права» (рішення ЄСПЛ від 23 жовтня 1991 року у справі «Пайн Велі Девелопмент Лтд. та інші проти Ірландії», заява № 12742/87; ухвала ЄСПЛ від 13 грудня 1984 року щодо прийнятності заяви «S. v. the United Kingdom», № 10741/84).

Відповідно до пунктів 21, 24 рішення від 01 червня 2006 року у справі «Федоренко проти України» (№ 25921/02) ЄСПЛ вказав, що право власності може бути «існуючим майном» або «виправданими очікуваннями» щодо отримання можливості ефективного використання права власності чи «законними сподіваннями» отримання права власності. Аналогічну правову позицію сформулював ЄСПЛ і в справі «Стреч проти Сполучного Королівства», заява № 44277/98).

Майнове право - це обмежене речове право, за яким власник цього права наділений деякими, але не всіма правами власника майна, і яке свідчить про правомочність його власника отримати право власності на нерухоме майно або інше речове право на певне майно в майбутньому.

У постанові Великої Палати Верховного Суду від 08 серпня 2023 року в справі № 908/8115/19 (910/13492/21) зазначено, що право вимоги є об`єктом цивільних прав, а саме майном, яке може вільно відчужуватися від однієї особи до іншої, у тому числі на підставі договору купівлі-продажу.

У постанові Верховного Суду від 23 лютого 2023 року у справі № 824/151/22 (провадження № 61-12352ав22) зазначено: «Об`єктом права власності може бути майнове право, яке є зобов`язальним і в майбутньому трансформується у реальне благо (річ), зокрема право грошової вимоги. Оскільки боржник NOVARGI INDUSTRIES S.L. (NOVARGI INDUSTRIES, SOCIEDAD LIMITAD) (Іспанія) згідно з рішенням МКАС при ТПП України від 12 жовтня 2021 року має право вимоги до заявника АТ «Укргазвидобування» щодо стягнення грошових коштів у розмірі 624 132,32 євро, яке, у свою чергу, є майновим правом, яке передбачає набуття у майбутньому реального майна на території України, передчасним є висновок Київського апеляційного суду щодо відсутності у боржника на території України будь-якого майна».

З доказів, наявних у матеріалах справи, вбачається, що ухвалою від 03 жовтня 2024 року в справі № 824/69/24 Київський апеляційний суд задовольнив заяву Компанії «Nordwind Trade SA» про визнання та надання дозволу на виконання рішення МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року у справі № 476/2023 про стягнення з АТ «Укртатнафта» на користь Компанії «Nordwind Trade SA» 10 032 319,60 дол. США.

Таким чином, право вимоги Компанії «Nordwind Trade SA» щодо стягнення з АТ «Укртатнафта» грошових коштів у розмірі 10 032 919,60 доларів США за рішенням МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року у справі № 476/2023 належить до майнових прав, тобто є майном Компанії «Nordwind Trade SA» на території України.

Оскільки боржник Компанія «Nordwind Trade SA» у зазначеній справі має право вимоги до заявника АТ «Укртатнафта» щодо стягнення грошових коштів у розмірі 10 032 319,60 дол. США, яке, у свою чергу, є майновим правом, то правильними є висновки Київського апеляційного суду щодо підсудності заяви АТ «Укртатнафта» національному суду України.

З урахуванням наведеного доводи Компанії «Nordwind Trade SA» у цій частині є необґрунтованими.

Подібні висновки містяться у постанові Верховного Суду від 09 лютого 2023 року в справі № 824/150/22 (провадження № 61-12581ав22).

Суд відхиляє доводи Компанії «Nordwind Trade SA» про те, що право вимоги не є об`єктом матеріального світу та не може мати місцезнаходження в Україні, як необґрунтовані, оскільки зазначені доводи спростовуються викладеним, а також тим, що АТ «Укртатнафта» не має майна за межами території України, про що свідчить, зокрема, звернення Компанії «Nordwind Trade SA» до Київського апеляційного суду з заявою про визнання та надання дозволу на виконання рішення МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року у справі № 476/2023. Оскільки місце пред`явлення вимоги виконання зазначеного рішення МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року - територія України, то, відповідно, і право вимоги (майнове права) Компанії «Nordwind Trade SA» знаходиться на території України.

Щодо посилань заявника в апеляційній скарзі на пункт 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 02 червня 2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження» та на неможливість стягнути з АТ «Укртатнафта» грошові кошти за рішенням МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року у справі № 476/2023, оскільки зазначене товариство є підприємством оборонно-промислового комплексу, суд керується таким.

Відповідно до пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» у період дії воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, зупиняється вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях з виконання рішень (крім рішень за позовами фізичних осіб про стягнення заробітної плати, грошового забезпечення військовослужбовців, його перерахунку, щодо забезпечення військовослужбовців житлом), боржниками за якими є, зокрема, підприємства оборонно-промислового комплексу, визначені в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Наказом Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України від 23 березня 2023 року № 51 АТ «Укртатнафта» включено до Переліку підприємств, які є боржниками у виконавчих провадженнях, вчинення виконавчих дій за якими зупиняється у період воєнного стану.

Факт внесення АТ «Укртатнафта» до зазначеного Переліку є підставою для зупинення вчинення виконавчих дій за умови дотримання процедури: повідомлення виконавця про наявність таких обставин (надсилання боржником копії наказу) і прийняття державним виконавцем постанови.

Однак правильними є висновки Київського апеляційного суду, що зупинення вчинення виконавчих дій не звільняє боржника від обов`язку виконання судового рішення, а лише відтерміновує його на період воєнного стану в Україні.

У зв`язку з чим безпідставними є доводи заявника про неможливість стягнення боргу з АТ «Укртатнафта» за рішенням МКАС при ТПП України від 10 квітня 2024 року у справі № 476/2023.

Щодо доводів апеляційної скарги про те, що визнання та надання дозволу на виконання рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923 порушуватиме публічний порядок України у частині застосування необгрунтовано високої ставки процентів досудової та після судової винагороди, не відповідатиме принципам розумності, справедливості та пропорційності, матиме ознаки втручання у право власності Компанії «Nordwind Trade SA», колегія суддів керується таким.

У частині першій статті 7 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» визначено, що арбітражна угода - це угода сторін про передання до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними у зв`язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні. Арбітражна угода може бути укладена у вигляді арбітражного застереження в контракті або у вигляді окремої угоди.

Згідно зі статтею II Нью-Йоркської конвенції кожна договірна держава визнає письмову угоду, за якою сторони зобов`язуються передавати до арбітражу усі або будь-які спори, що виникли або можуть виникнути між ними у зв`язку з будь-яким конкретним договірним або іншим правовідношенням, об`єкт якого може бути предметом арбітражного розгляду. Термін «письмова угода» містить арбітражне застереження в договорі або арбітражну угоду, що підписана сторонами, або що міститься в обміні листами або телеграмами.

Під час вирішення питання про визнання рішення міжнародного комерційного арбітражу та надання дозволу на його виконання суд має обмежену компетенцію (враховуючи те, що сторони добровільно довірили вирішення спору арбітражу), не здійснює оцінки законності та обґрунтованості рішення міжнародного комерційного арбітражу по суті вирішення спору, правильності або неправильності сум, які міжнародний комерційний арбітраж визнав такими, що підлягають стягненню, а лише встановлює наявність або відсутність підстав для відмови у задоволенні заяви про видачу виконавчого документа, визначених законом. Закон містить вичерпний перелік процесуальних форм судового контролю, будь-яке інше втручання судів у рішення міжнародного комерційного арбітражу є неприпустимим (постанови Верховного Суду від 14 листопада 2024 року в справі № 824/85/24 (провадження № 61-12962ав24), від 21 грудня 2023 року в справі № 824/55/23 (провадження № 61-12570ав23)).

У постанові від 10 лютого 2022 року в справі № 824/116/21 (провадження № 61-19091ав21), від 16 березня 2023 року в справі № 824/51/22 (провадження № 61-11786ав22) Верховний Суд виснував, що арбітражна угода володіє позитивним і негативним ефектами: вона зобов`язує сторони передавати спори до арбітражу і надавати складу арбітражу компетенцію щодо спорів, охоплених арбітражною угодою (позитивний ефект). Якщо виникає спір, який належить до обсягу арбітражної угоди, будь-яка зі сторін може передати його на розгляд складу арбітражу. З іншої сторони, арбітражна угода перешкоджає сторонам у спробах вирішити їх спори в суді (негативний ефект). Уклавши арбітражну угоду, сторони визначили інший обов`язковий для них порядок реалізації належних їм прав на використання судових засобів правового захисту, саме у певному (або певних) міжнародному комерційному арбітражеві. Сторона, яка уклала арбітражну угоду, не може ігнорувати такі її умови і замість обраного арбітражу звернутися до суду держави, який був би компетентним на вирішення спору за умови відсутності укладеної між сторонами подібної арбітражної угоди. Відповідно до принципу «competence-competence» арбітражний суд наділений повноваженнями вирішувати питання, чи має він компетенцію на розгляд того чи іншого спору між сторонами арбітражного застереження.

Отже, уклавши арбітражне застереження, сторони реалізували своє волевиявлення на звернення до міжнародного комерційного арбітражу і повинні виконувати обов`язки, які випливають з арбітражного застереження.

Встановлено, що контракти, укладені між сторонами та які містять арбітражне застереження, не оспорювалися та недійсними не визнавалися. Саме арбітражне застереження в угодах сторін про передання спору до ЛМАС також є дійсним. Рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року в справі № 235923 ухвалено щодо спору, передбаченого арбітражною угодою, не було оскаржене сторонами та набрало законної сили. Клопотань про скасування або зупинення виконання зазначеного рішення сторони не подавали.

Відповідно до норм закону спір (з огляду на його предмет) може бути переданий на вирішення міжнародного комерційного арбітражу. Визнання та виконання цього арбітражного рішення не суперечить публічному порядку України, її незалежності, цілісності, самостійності та недоторканності, конституційним правам, свободам і гарантіям, а обставини, встановлені рішенням арбітражу, не стосуються суспільних, економічних та соціальних основ держави Україна. Зазначене рішення ухвалено в спорі, передбаченому арбітражною угодою, та виключно щодо боржника як окремої юридичної особи та самостійного учасника господарського обороту.

Верховний Суд погоджується з висновком Київського апеляційного суду, що спірні правовідносини у межах розгляду цієї справи виникли між суб`єктами господарської діяльності, а обставини, встановлені рішенням арбітражного суду, стосуються порядку виконання зобов`язань, які виникли між учасниками цієї справи на підставі укладеного ними контракту (приватних господарських правовідносин). Рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 253923 ухвалене виключно щодо її сторін, тому і виконання зазначеного рішення не суперечитиме публічному порядку України.

Також Верховний Суд погоджується з висновком Київського апеляційного суду, що під час розгляду справ про скасування рішень міжнародного комерційного арбітражу повноваження національного суду є обмеженими, оскільки національний суд не має повноважень переглядати ці рішення щодо суті вирішення спорів, вдаватися у повну перевірку чи переоцінку таких рішень. У законодавстві закріплений загальновизнаний в проарбітражних юрисдикціях принцип обмеженого втручання національних судів в арбітражні рішення під час розгляду заяви про їх скасування, оскільки національний суд не має повноважень щодо перегляду рішень міжнародного комерційного арбітражу. Цей принцип передбачає, що суд не може перевіряти правильність застосування складом арбітражу норм матеріального права по суті вирішення спору, не може вдаватися в його переоцінку під час розгляду справи про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу. Інакше це буде перевищенням національним судом його повноважень.

В апеляційній скарзі Компанія «Nordwind Trade SA» фактично просить суд зробити оцінку законності та обґрунтованості рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923, що не належить до повноважень національного суду.

Питання необґрунтованості суми коштів, стягнутих рішенням міжнародного комерційного арбітражу, є переоцінкою рішення та переглядом його по суті.

Отже, обставини, встановлені рішенням ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923, не стосуються суспільних, економічних та соціальних основ держави Україна, вказане рішення ухвалено у спорі, передбаченому арбітражною угодою, та виключно щодо боржника як окремої юридичної особи та самостійного учасника господарського обороту, тому виконання зазначеного рішення не суперечить публічному порядку України, її незалежності, цілісності, самостійності та недоторканності, конституційним правам, свободам, гарантіям.

Таким чином, задоволення заяви про визнання та надання дозволу на примусове виконання рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923 не виходить за межі контракту та не суперечить публічному порядку України.

Щодо посилання заявника в апеляційній скарзі на наявність зустрічних грошових вимог Компанії «Nordwind Trade SA» до АТ «Укртатнафта» як обставин, що виключають можливість визнання та надання дозволу на виконання рішення арбітражного суду, суд звертає увагу на таке.

Відповідно до статті 601 ЦК України зобов`язання припиняється зарахуванням зустрічних однорідних вимог, строк виконання яких настав, а також вимог, строк виконання яких не встановлений або визначений моментом пред`явлення вимоги. Зарахування зустрічних вимог може здійснюватися за заявою однієї із сторін.

Подібні положення містяться у частині третій статті 203 Господарського кодексу України (далі - ГК України).

Зарахування однорідних вимог розглядається також як форма захисту від вимоги позивача, що ґрунтується на грошовій претензії відповідача, і тягне за собою взаємне погашення обох вимог повністю або частково.

Вимоги, які можуть підлягати зарахуванню, мають бути зустрічними (кредитор за одним зобов`язанням є боржником за іншим, а боржник за першим зобов`язанням є кредитором за другим); однорідними (зараховуватися можуть вимоги про передання речей одного роду); строк виконання таких вимог настав, не встановлений або визначений моментом пред`явлення вимоги. Правило про однорідність вимог поширюється на їх правову природу, але не стосується підстави виникнення таких вимог. Допускається зарахування однорідних вимог, які випливають з різних підстав (різних договорів тощо). Зазначений правовий висновок викладений у постанові Великої Палати Верховного Суду від 30 жовтня 2018 року у справі № 914/3217/16.

Важливою умовою для здійснення зарахування зустрічних вимог є також безспірність вимог, які зараховуються, а саме відсутність спору щодо змісту, умови виконання та розміру зобов`язань.

Відповідно до правових висновків, викладених у постанові Верховного Суду від 14 вересня 2023 року у справі № 824/151/22 (провадження № 61-8756ав23), зараховані вимоги АТ «Укргазвидобування» відповідають умовам зустрічного зарахування на підставі положень статті 601 ЦК України, частини третьої статті 203 ГК України, оскільки є зустрічними (кредитор за одним зобов`язанням є боржником за іншим, а боржник за першим зобов`язанням є кредитором за другим), однорідними (стосуються стягнення грошових коштів, які виникли на підставі одного договору та підтверджені одним арбітражним рішенням), безспірними (встановлені рішенням міжнародного комерційного арбітражу, з яким погодилися сторони) та такими, строк виконання яких настав (сторони погодилися із ухваленим рішенням міжнародного комерційного арбітражу та звернулися із заявами про надання дозволу на його виконання).

Про відсутність тісного зв`язку між позовами АТ «Укртатнафта» та Компанії «Nordwind Trade SA» також зазначено у пункті 134 рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923, та зроблено висновок, що той факт, що договір укладено між тими самими сторонами та стосується однакових або подібних продуктів, не є достатнім для встановлення тісного зв`язку між вимогами, які існували до того, як Трибунал почне розглядати питання про доцільність присудження компенсації.

Також суд враховує те, що в матеріалах справи немає заяви про зарахування зустрічних вимог, тому зарахування сторони не проводили, так само як і не проводив ЛМАС під час ухвалення рішення у справі № 235923.

Крім того, заперечуючи проти зарахування зустрічних вимог, АТ «Укртатнафта» в письмових поясненнях від 30 травня 2025 року зазначало, що розмір вимог АТ «Укртатнафта» під час переведення всіх грошових вимог, виражених у доларах США та євро, до єдиного еквіваленту (в українській гривні) перевищує заявлені вимоги Компанії «Nordwind Trade SA» на 630 450 826,09 грн, на підтвердження чого навів відповідні розрахунки, які Компанія «Nordwind Trade SA» не спростувала.

Також Київський апеляційний суд правильно врахував те, що у підпункті 3 пункту 1-1 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про критичну інфраструктуру» визначено, що тимчасово, під час дії воєнного стану та протягом двох років після його припинення чи скасування, не допускається припинення зобов`язань зарахуванням зустрічних однорідних вимог за заявами кредиторів до господарських товариств, які відповідають сукупно таким критеріям: є оператором критичної інфраструктури; частки (акції, паї) господарського товариства були примусово відчужені під час дії воєнного стану; державі у статутному капіталі господарського товариства прямо або опосередковано належить більше 50 відсотків часток (акцій, паїв).

АТ «Укртатнафта» відповідає зазначеним критеріям, оскільки здійснює управління об`єктом критичної інфраструктури - Кременчуцьким нафтопереробним заводом згідно з наказом Міністерства енергетики України від 07 вересня 2022 року № 1-ДСК «Про затвердження Переліку об`єктів критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору критичної інфраструктури», витяг з цього наказу долучено до матеріалів справи. Таким чином, АТ «Укртатнафта» є оператором критичної інфраструктури.

Згідно з офіційним повідомленням на вебсайті Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку 06 листопада 2022 року на виконання рішення засідання Ставки Верховного Головнокомандувача ЗСУ, у зв`язку з військовою необхідністю, відповідно до Закону України від 17 травня 2012 року «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» відбулося примусове відчуження у власність держави корпоративних прав (акцій) ряду стратегічно важливих підприємств, серед переліку яких є АТ «Укртатнафта». Вилучені акції набули статусу військового майна, їх управління передано Міністерству оборони України. Після завершення воєнного стану, відповідно до вимог закону вказані акції будуть або повернені власникам, або буде відшкодовано їх вартість. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, в свою чергу, схвалила рішення про забезпечення проведення в системі депозитарного обліку депозитарних операцій щодо примусового відчуження у власність держави

акцій вказаних товариств (https://www.nssmc.gov.ua/vidchuzhennia-aktsii-komisiia-skhvalyla-rishennia-shchodo-zmin-v-systemi-depozytarnoho-obliku/).

Врахувавши зазначене, Київський апеляційний суд дійшов правильного та обґрунтованого висновку про те, що припинення зобов`язань зарахуванням зустрічних однорідних вимог за заявами Компанії «Nordwind Trade SA» не допускається відповідно до вимог Закону України «Про критичну інфраструктуру».

У зв`язку з чим безпідставними та необґрунтованими є доводи Компанії «Nordwind Trade SA» про те, що наявність зустрічних грошових вимог Компанії «Nordwind Trade SA» до АТ «Укртатнафта» виключає можливість визнання та надання дозволу на виконання рішення арбітражного суду.

Інші доводи апеляційної скарги не спростовують правильних висновків Київського апеляційного суду, а зводяться до незгоди з такими висновками суду та з встановленими фактичними обставинами.

Отже, врахувавши те, що сторони, уклавши арбітражне застереження, реалізували своє волевиявлення на звернення до міжнародного арбітражного суду, у зв`язку з чим повинні виконувати обов`язки, встановленні рішенням суду, а також урахувавши те, що Компанія «Nordwind Trade SA» не надала доказів існування обставин, які б унеможливлювали визнання та надання дозволу на виконання рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923, і суди як першої, так і апеляційної інстанцій таких не встановили, то підстав для відмови у визнанні та наданні дозволу на виконання рішення ЛМАС від 18 жовтня 2024 року у справі № 235923 немає.

Враховуючи викладене, доводи апеляційної скарги не дають підстав для висновку про неправильне застосування Київським апеляційним судом норм матеріального права та порушення норм процесуального права.

Висновки за результатами розгляду апеляційної скарги

Згідно із статтею 375 ЦПК України суд апеляційної інстанції залишає апеляційну скаргу без задоволення, а судове рішення без змін, якщо визнає, що суд першої інстанції ухвалив судове рішення з додержанням норм матеріального і процесуального права.

З урахуванням наведеного Київський апеляційний суд як суд першої інстанції повно, всебічно і правильно встановив обставини справи та ухвалив законне та обґрунтоване судове рішення на підставі правильного застосування норм матеріального та процесуального права, тому оскаржуване судове рішення слід залишити без змін, а апеляційну скаргу Компанії «Nordwind Trade SA» - без задоволення.

Керуючись статтями 24, 268, 351, 367, 368, 374, 375, 381-384, 454-461 ЦПК України, Верховний Суд у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду

ПОСТАНОВИВ:

Апеляційну скаргу Компанії «Nordwind Trade SA», подану адвокатом Гриньком Кирилом Вікторовичем, залишити без задоволення.

Ухвалу Київського апеляційного суду від 14 липня 2025 року залишити без змін.

Постанова апеляційної інстанції набирає законної сили з моменту її ухвалення, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Судді Є. В. Петров

А. І. Грушицький

А. А. Калараш